

GENERÁLNE RIADITE STVO PRE VNÚTORNÉ POLITIKY
TEMATICKÁ SEKCIA B: ŠTRUKTURÁLNE POLITIKY A POLITIKY
SÚDRŽNOSTI

KULTÚRA A VZDELÁVANIE

VÝSKUM REALIZOVANÝ PRE VÝBOR CULT- VZDELÁVANIE DOSPELÝCH A OTVORENÉ VZDELÁVACIE ZDROJE

ZHRNUTIE

Abstrakt

Táto štúdia skúma súasnú vyžívanie otvorených vzdelávacích zdrojov v rámci vzdelávania dospelých, posudzuje ich potenciál a so zreteľom na politické rámce Európskej komisie formuluje odporúčania politických opatrení. Zahŕňa nový výskum týkajúci sa viac ako 12 členských štátov, pričom využíva syntézu existujúceho výskumu z celého radu projektov vrátane POERUP (Policies for OER Uptake – politiky pre zavádzanie otvorených vzdelávacích zdrojov) a štúdie z obdobia 2014 – 2015 o spoločných otvorených vzdelávacích zdrojoch realizovanej pre Spoločné výskumné centrum, rozšírenej o dve novšie štúdie realizované pre Spoločné výskumné centrum a program celoživotného vzdelávania.

Tento dokument si vyžiadal Výbor Európskeho parlamentu pre kultúru a vzdelávanie.

AUTORI

Sero Consulting Ltd, Spojené kráľovstvo: Paul Bacsich, dodatočný výskum realizovali: Giles Pepler, Sara Frank Bristow, Ebba Ossiannilsson, Alistair Creelman, Eva Szalma a Ilmars Slaidins

ZODPOVEDNÝ ADMINISTRÁTOR

Miklos Gyoeffi
Tematická sekcia B: Štrukturálne politiky a politiky súdržnosti
Európsky parlament
B-1047 Brusel
e-mail: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

REDAKČNÁ VÝPOMOC

Lyna Pärt

JAZYKOVÉ VERZIE

Originál: EN

O VYDAVATEĽOVI

Ak chcete kontaktovať tematickú sekciu alebo odoberať jej mesačný bulletin, píšete na:
poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Text bol dokončený v septembri 2015.
© Európska únia, 2015.

Tento dokument je dostupný na webovej adrese:
<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>

ODMIETNUTIE ZODPOVEDNOSTI

Za názory vyjadrené v tomto dokumente zodpovedajú výlučne ich autori a tieto názory nevyhnutne nepredstavujú oficiálne stanovisko Európskeho parlamentu.

Reprodukcia a preklad na nekomerčné účely sú povolené v prípade, že je uvedený zdroj a vydavateľ je o tom vopred informovaný a dostane kópiu.

ZHRNUTIE

Prehľad

Vzdelávanie dospelých je predmetom veľkého záujmu Európskej únie. Znepokojujúco pritom pôsobí fakt, že jeden dospelý z piatich má nízku gramotnosť a slabé matematické zručnosti, jeden zo štyroch ukončil najvyššie nižšie sekundárne vzdelávanie a jeden z troch má veľmi slabé alebo žiadne zručnosti v oblasti IKT. Hoci sa v tomto smere neustále napreduje, potrebné je vyvinúť podstatne väčšie úsilie.

Využívanie otvorených vzdelávacích zdrojov (OVZ) sa v Európe i napriek recesii rýchlo rozvíja. Niektorým členským štátom sa v oblasti otvoreného vzdelávania ujalo vedúce pozície. Je zrejmé, že OVZ môžu ponúknuť mnoho výhod, medzi ktoré patrí z dlhodobého hľadiska aj možnosť poskytovať vzdelávanie úninnejším spôsobom a sú veľmi pozorne sledované náklady.

Táto štúdia sa zaoberá vzdelávaním dospelých v kontexte OVZ. Aktuálne informácie o vzdelávaní dospelých z všeobecnejšieho hľadiska môžete nájsť v správe siete Eurydice z februára 2015 nazvanej Vzdelávanie a odborná príprava dospelých v Európe: rozšírenie prístupu k vzdelávacím možnostiam ((Adult Education and Training in Europe: Widening Access to Learning Opportunities).

Štruktúra

Štúdia je rozdelená do piatich kapitol.

Kapitola 1 obsahuje stručný úvod.

Kapitola 2 uvádza politický kontext.

Kapitola 3 podrobne opisuje výskumný plán. Opätovne kladie dve všeobecné otázky: 1) dostupnosť /realizovateľnosť OVZ vo vzdelávaní dospelých a 2) opatrenia, ktoré by sa mohli prijať na zlepšenie tejto situácie. Okrem toho formuluje osem konkrétnych otázok, na ktoré treba odpovedať. Kapitola sa končí štruktúrnym opisom oblasti vzdelávania dospelých a stručným zhrnutím vymedzenia pojmu OVZ zo strany UNESCO.

V prípade kapitoly 4 ide o dlhú kapitolu, ktorá poskytuje podrobné odpovede na väčšinu otázok. Len v malej miere sa venuje jednej z otázok (týkajúcej sa OVZ z hľadiska podpory znalostnej základne), pretože ju považuje za okrajovú, a odpovede na ďalšie otázky (týkajúcej sa nástrojov politiky) poskytuje v kapitole o politických prístupoch (kapitola 5). Inak sa otázkami zaoberá tak, ako boli kladené; aby sa však zabezpečila koherentnosť, používa sa systém referenčného porovnávania a riadenia zmien, ktorý vychádza z modelu MIT90, a to systematicky prepojí otázky s 10 strategickými témami. Poskytujú sa podrobné odpovede na otázky týkajúce sa kvality, nákladov, licencií (odporúčania a model Creative Commons), akreditácie informálneho učenia a meniacej sa úlohy vzdelávacích zariadení. Kapitola sa končí preskúmaním prekážok, ktoré stoja v ceste OVZ, hromadným otvoreným online kurzom a iným druhom flexibilného vzdelávania, a plynule tak prechádza do kapitoly o politických prístupoch. Výraznou témou celej kapitoly je otázka, čo musia inštitúcie urobiť, aby zvládli nové výzvy, ktoré prinášajú OVZ v oblasti vzdelávania dospelých. Opakovane sa z rôznych uhlov venuje pozornosť dvom kľúčovým témam v rámci referenčného porovnávania, a to zručnostiam (a postojom) pracovníkov a študentov.

V kapitole 5 sú za lenené odpovede na otázky uvedené v kapitole 4, spolu s informáciami o aktuálnych politikách v oblasti OVZ a otvoreného a flexibilného vzdelávania s cieľom vytvoriť syntézu politik. Prepracúva sa v nej 13 výziev uvedených v uznesení Rady o obnovenom európskom programe vzdelávania dospelých, a to do formátu prijateľného z hľadiska OVZ, a za ňu sa kedykoľvek oddelené dokumenty týkajúce sa politik POERUP v oblasti vysokoškolského vzdelávania a odborného vzdelávania a prípravy do nového súhrnu zameraného priamo na vzdelávanie dospelých. V ďalšej časti sa pozornosť zameriava na oblasť neformálneho vzdelávania a informálneho učenia. V poslednej časti sa odporúča ich prepojenie, a to prostredníctvom akreditovaných stredísk, vychádzajúc z predtým vykonanej práce v oblasti akreditácie predchádzajúceho vzdelávania (v rámci vysokoškolského vzdelávania) a jednotných kontaktných miest v rámci odborného vzdelávania a prípravy a vzdelávania dospelých.

Štúdiá konajú krátkym pokračovaním, po ktorom nasleduje glosár (s vyše 80 výrazmi) a komplexná bibliografia (s viac ako 410 záznamami) použitých dokumentov a správ. Cieľom je zamerať sa na výskum v rámci partnerského preskúmania a oficiálne správy (Eurydice, Eurostat, OECD, UNESCO atď.), ale rýchlo sa meniacia a roztrieštená povaha dôkazovej základne znamená, že bolo potrebné zväziť aj niektoré diela nižšej kvality s krátkodobejším charakterom, ako aj narastajúce množstvo politických vyhlásení Európskeho parlamentu a Európskej komisie a jej pomocných agentúr.

Kľúčové výstupy z kapitoly 4: otázky a odpovede

Innosciti prebiehajúce v oblasti OVZ a týkajúce sa vzdelávania dospelých sú dostatočné na to, aby sme mohli s istotou vyvodiť závery; niektoré závery sú však len predbežné a v prípade niektorých ďalších sú k dispozícii len slabé dôkazy (najmä pokiaľ ide o prípadové štúdie).

O téme OVZ je najužitočnejšie uvažovať v širšom kontexte využívania IKT vo vzdelávaní dospelých.

Otázky kvality a akreditácie sú podľa nášho názoru riešiteľné, nabádame však európske a národné agentúry, aby pri ich riešení napredovali rýchlejšie.

Otázka uznávania predchádzajúceho vzdelania je podľa nášho názoru taktiež riešiteľná, ale vyžaduje si špecializovanú pozornosť a rýchlejší pokrok v oblasti európskeho kvalifikačného rámca, európskeho systému prenosu kreditov a prenosu kreditov vo všeobecnosti.

Úspory nákladov, do ktorých sa vkladajú veľké nádeje, je teoreticky možné dosiahnuť, informácie týkajúce sa prípadovej štúdie sú však obmedzené. Úspory nákladov je okrem toho možné dosiahnuť iba prostredníctvom zmien vo vzdelávacom systéme, ktorých uskutočnenie môže byť v niektorých členských štátoch problematické, keďže by to znamenalo narušenie úlohy inštitúcií alebo ich udržanie. Potrebné budú kompromisy. Ťažkosti pri hľadani týchto kompromisov môžu mať menšie štáty a menšie autonómne regióny v rámci štátov (najmä regióny so svojim vlastným jazykom).

Medzi členskými štátmi je takisto možné uskutočniť súbor opatrení v oblasti dvojstrannej spolupráce alebo jazykovo špecifickej mnohostrannej spolupráce.

K ú ové výstupy z kapitoly 5: odporú ania a politiky

Kvalita a akreditácia

- Vnútroštátne agentúry zabezpečujúce kvalitu by mali s podporou Európskeho združenia zabezpečiť kvalitu vysokoškolského vzdelávania (ENQA) a európskeho referenčného rámca zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy (EQAVET) rozvíja svoje chápanie nových spôsobov učenia (vrátane online vzdelávania, diaľkového vzdelávania, OVZ a hromadných otvorených online kurzov) a zabezpečiť, aby proti týmto novým spôsobom implicitne neprevládala žiadna neopodstatnená predpojatosť.
- Komisia a príslušné vnútroštátne a medzinárodné orgány rozvíjajúce európsky priestor vysokoškolského vzdelávania a európsky priestor pre zručnosti a kvalifikácie by sa mali usilovať o znižovanie regulačných prekážok voči novým režimom poskytovania vzdelania, ktoré sa nezakladajú na dĺžke trvania štúdia.
- členské štáty by mali vo väčšej miere podporovať poskytovateľov vysokoškolského vzdelávania a odborného vzdelávania a prípravy s cieľom zlepšiť a normalizovať ich postupy v oblasti akreditácie predchádzajúceho vzdelania.
- Väčšie členské štáty by mali ustanoviť otvorený akreditačný orgán pre akreditáciu v oblasti vysokoškolského vzdelávania, ako aj paralelný model, napr. prostredníctvom jednotných kontaktných miest, pre akreditáciu odborných spôsobilostí.

Rozvoj pracovníkov

- členské štáty by mali s pomocou Komisie podporovať rozvoj online programov počiatočného a ďalšieho profesionálneho rozvoja učiteľov/školičov/prednášajúcich s osobitným zameraním na elektronické vzdelávanie a práva duševného vlastníctva.
- členské štáty by mali zväziť využívanie motivačných schém pre učiteľov/školičov/prednášajúcich, ktorí sú zapojení do online programov profesionálneho rozvoja svojich pedagogických zručností vrátane elektronického vzdelávania.

OVZ a práva duševného vlastníctva

- Komisia a členské štáty by mali zaviesť ako štandard odporúčanú licenciu Creative Commons pre všetky voľne dostupné materiály v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, na ktoré poskytujú finančné prostriedky.
- členské štáty by mali postupne prestať uplatňovať tzv. nekomerčné obmedzenie obsahu.

Náklady a ďalší výskum

- členské štáty by mali zvýšiť svoju kontrolu nákladov na univerzitnú výučbu a odbornú prípravu a pre svoje inštitúcie zväziť prínosy rôznych spôsobov financovania.

Zameranie na študentov

- členské štáty by mali (v rámci svojich národných vzdelávacích cieľov) presadzovať, aby boli pre dospelých vzdelávajúcich sa dostupné a prístupné otvorené zdroje, ktoré boli vytvorené prostredníctvom ich príslušných vzdelávacích programov a programov škôl.
- V kúrových tematických oblastiach záujmu dospelých by sa mali vyleniť osobitné finančné prostriedky na budovanie korpusu materiálov v rámci OVZ. V ideálnom prípade by mal byť tento korpus určený na nezávislé samoštúdium, riadené

samoštúdium (v oblasti formálneho vzdelávania aj informálneho učenia) a ako zdroj na podporu osôb vykonávajúcich v takýchto kurzoch. Tak sa maximalizujú vynaložené investície. Materiály by nemali zahŕňať len jednoduché textové úlohy, ale mali by obsahovať audiovizuálne prvky a v prípade ťažšie uchopiteľných myšlienok aj interaktívne úlohy a kvízy. Tým sa do určitej miery prekonávajú prekážky, s ktorými sa pri štúdiu textu môžu stretnúť tí, ktorí pri učení v národnom jazyku (jazykoch) nemajú dostatočné zručnosti.

Financovanie

- Obmedzené finančné prostriedky na podporu vzdelávajúcich sa dospelých by sa mali v určitej miere rozdeľovať na základe dosiahnutých výsledkov, tak aby sa odmenil pokrok, ktorý vzdelávajúci sa dospelí dosiahli prostredníctvom európskeho kvalifikačného rámca. V tomto procese by mohli kúrovať úlohu zohrávať akreditačné strediská (jednotné kontaktné miesta). Je zrejmé, že európsky kvalifikačný rámec musí byť v záujme úspešného napredovania tohto procesu rozvinutejší a rozšírenejší, než je v súčasnosti.